

עינינו

בבת

הרב יחיאל קרני שליט"א
ראש כולל קרן דוד, ורב מנין בני תורה שלום ורעות בני ברק

נמס כל לב רפו כל ידים

זחלתי ואירא, כי מי אנכי שאבוא להספיד את מרן מרא דארעא דישראל. איך איזוב הקיר יספיד את האדם הגדול בענקים. אולם, חזקו עלי דברי חברי, וכן זכרתי את דברי חז"ל במסכת שבת (ק"ה ע"ב) בענשו החמור של המתעצל בהספדו של חכם, וחלחלה אחזתני. על כן אזרתי מתני ובאתי לכתוב דברי הספד, ובטחתי בה' שיהיה בעזרי. ויודע אני כי לא אוכל לצאת ידי חובתי, אבל אבקש מה' שימחל לי. וזה החלי, בעזרת צורי וגואלי.

נאמר בספר יחזקאל (כ"א י"א-י"ב) ואתה בן אדם, האנח בשברון מתניים ובמרירות תאנח לעיניהם. והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח, ואמרת אל שמועה כי באה ונמס כל לב רפו כל ידיים וכהתה כל רוח, וכל ברכיים תלכנה מים. פסוקים אלה אמנם מדברים בחרבן בית המקדש, אך כבר אמרו חז"ל במסכת ראש השנה (י"ח ע"ב) שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו, ע"כ. ולא עוד אלא שבמדרש איכה רבתי (פרשה א' אות ל"ז) איתא, קשה סילוקן של צדיקים לפני הקב"ה יותר מחרבן בית המקדש.

ובאמת כי ברגע ששמעתי את השמועה הנוראה, דמוע דמעה עיני על שבר בת עמי, איך שודדנו, אוי מה היה לנו. מיד קרענו בגדינו, וימס לבבנו, ולא קמה עוד רוח באיש. וכשיצאתי לרחוב כדי לנסוע ללויה, ראיתי רבים קרועי בגדים, ועיניהם בוכיות וזולגות דמעות בלי הרף. מראות כאלה לא זכורים לי, אף על פי שהייתי בלוויות של גדולים רבים. מעולם לא ראיתי שהכל בוכים ועדיין לא שמעו את ההספדים.

והיה היום ההוא קשה לישראל כיום בא השמש בצהרים. כולם, בלא יוצא מן הכלל, הרגישו את האבידה הגדולה. הרגשנו ווי, חסרא ארעא דישראל וכולי עלמא גוברא רבה. הרגשנו את מה שסיפרו חז"ל בגמרא בבא בתרא (צ"א ע"א), אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו ואוי לה לספינה שאבד קברניטה, ע"כ.

עינינו

נברת

ואני הצעיר, במשך ארבעים יום לא יכולתי שלא לבכות והדמעות ירדו מאליהן. ואף על פי שלא היה לי קשר ישיר עם מרן זצ"ל, מכל מקום היה לי קשר לתורתו ולספריו. כבר בימי חרפי כד הוינא טליא בישיבה, למדתי בספריו שו"ת יביע אומר. ולאחר מכן, בהיותי אברך, כל ספר שיצא לאור על ידו, מיד רכשתי אותו ולמדתי בו.

אזכרה ימים מקדם, מיד אחרי חתונתי, איך אבי מורי ז"ל ואני היינו נוסעים במוצאי שבת קודש לבית הכנסת המשהדים בבני ברק, לשמוע את שיעוריו של מרן זצ"ל. אבי מורי ז"ל היה טורח להביא עמו טייפ גדול (לא היו אז טייפים קטנים) ומקליט את השיעורים. כמה אהבנו אותו, וכמה נהנינו לשמוע את שיעוריו.

איתא בגמרא סנהדרין (ק"א ע"א) תנו רבנן, כשחלה רבי אליעזר, נכנסו ארבעה זקנים לבקרו, רבי טרפון ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא. נענה רבי טרפון ואמר, טוב אתה לישראל מטיפה של גשמים, שטיפה של גשמים בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה רבי יהושע ואמר, טוב אתה לישראל יותר מגלגל חמה, שגלגל חמה בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר, טוב אתה לישראל יותר מאב ואם, שאב ואם בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה רבי עקיבא ואמר, חביבין יסורין, ע"כ.

וביאר מהר"ל, שכל אחד מן החכמים הללו הוסיף על דברי קודמו. רבי טרפון דימה את תורתו של רבי אליעזר לטיפה של גשמים. כשם שהגשם מפרה את הקרקע ומצמיח את הזרע הזרוע בה, כך תורת גדול הדור ותוכחתו, מצמיחים את כוחם הסגולי של עם ישראל, כי מכוחו הם לומדים תורה ועושים מעשים טובים, הדומים לפירות הגדלים מן העץ. הוסיף רבי יהושע, שתורתו של רבי אליעזר טובה יותר מן הגשם, שהגשם אינו אלא מצמיח את הזרע הקיים כבר בקרקע. אלא תורתו דומה לאור החמה, שאלמלא האור אין סגולת הראייה יכולה לצאת אל הפועל. כך תורתו של רבי אליעזר, לא לבד שהיא מצמיחה את הסגולות הקיימות כבר בנפשות תלמידיו, אלא היא מאפשרת להן לצאת מן הכח אל הפועל. הוסיף עליו רבי אלעזר בן עזריה, שתורתו של רבי אליעזר לא לבד שהיא מוציאה זאת מן הכח אל הפועל, אלא שבכח תורתו יצר את עיקרן של הסגולות הללו, כדרך שהאב והאם הם שותפים להקב"ה ביצירת הולד. וכך היה רבינו הגדול מרנא ורבנא זצ"ל.

כתוב בספר ירמיה (ח' כ"ג) מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה, ואבכה יומם ולילה את חללי בת עמי. לכאורה קשה, מדוע אמר ירמיה רק ואבכה את חללי בת עמי, היה

עינינו

בבת

לו לומר ואבכה את חרבן בית המקדש ואת חללי בת עמי. וביאר הרב חתם סופר, כי כל אדם צריך להתאבל ולבכות על חרבן בית המקדש. אלא שהצרות האחרונות משכחות את הראשונות, וכאשר צדיקים מסתלקים מן העולם, שסילוקן קשה יותר מחרבן בית המקדש, קשה להתאבל גם על החרבן, אלא מתאבלים רק על חללי בת עמי, דהיינו על סילוקן של צדיקים, ע"כ.

ויש לשאול, מדוע קשה סילוקן של צדיקים יותר מחרבן בית המקדש, והרי נאמר (קהלת א' ה') וזרח השמש ובא השמש, עד שלא שקעה שמשו של אדם גדול וצדיק, כבר זרחה שמשו של צדיק אחר תלמידו (עיין יומא ל"ח ע"ב).

אבל האמת היא, כי מרחקים גדולים ועצומים יש בין הרב לתלמיד. וכמו שכתוב בתשובות הגאונים, כי כשחזרו מהלויה של רב, רצו תלמידיו לקבל על עצמם את הנהגותיו. וכיון שהנהגותיו היו רבות, לא יכל כל אחד לקבל על עצמו את כולן. לכן חלקו את הנהגות ביניהם, וכל אחד קיבל על עצמו הנהגה אחת. ורב ששת קיבל על עצמו את הנהגה שלא להסתכל מחוץ לארבע אמותיו, כדי לשמור את עיניו. עבר זמן מסויים וראה רב ששת שאינו יוכל לעמוד בהנהגה זו, לפיכך עמד בתפילה וביקש מהקב"ה שיסמא את עיניו. וכך היה, כידוע.

וזהו דאיתא בגמרא שבת (ק"ב ע"ב) אמר רבי זירא אמר רבא בר זימונא, אם ראשונים בני מלאכים, אנו בני אנשים. ואם ראשונים בני אנשים, אנו כחמורים. ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים, ע"כ. וכתבו התוספות בחולין (ה' ע"ב ד"ה צדיקים) כי רבי זירא אמר זאת על רב אסי, והרי לא היה ביניהם אלא דור אחד או שני דורות.

ובגמרא עירובין (נ"ג ע"א) אמר רבי יוחנן, ליבן של ראשונים כפתחו של אולם, ושל אחרונים כפתחו של היכל, ואנו כמלא נקב מחט סידקית. ופירש רש"י, מחט שתופרים בה סדקי בגדים, והוא דק ביותר, ע"כ. מכאן למדנו כמה גדולים ועצומים המרחקים שיש בין רב לתלמיד (עיין שיחות מוסר להגר"ח שמואלביץ).

וזהו מה שאמרו חז"ל בגמרא בבא בתרא (ע"ה ע"א) על פסוק (במדבר כ"ז) ונתת מהודך עליו, ולא כל הודך. זקנים שבאותו דור אמרו, פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה, ע"כ. ואנן מה נענה אבתרייהו, הרי לא

עינינו

נברת

נשארנו אפילו כנרות קטנים.

עלינו לבכות ולהזיל נהרי דמעה על הסתלקותו של מרנא ורבנא זצ"ל. והבכי הוא עלינו ולא עליו, שהרי אמרו חז"ל במגילה (ט"ו ע"א) צדיק אבד, לדורו אבד. משל לאדם שאבדה לו מרגלית. כל מקום שהיא, מרגלית שמה, לא אבדה אלא לבעליה, ע"כ. מרן זצ"ל אבד לנו. שקעה השמש בצהרים, ואורו חשך לנו.

וכאשר התבוננתי מה עלינו לעשות, נזכרתי בשיחתו של מורי ורבי רבינו הגאון הצדיק רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, משגיח דישיבתנו הקדושה כפר חסידים, שיחה שהיה רגיל לחזור עליה תמיד בשנים האחרונות לחייו. הוא הביא הא דאיתא בגמרא מגילה (כ"ז ע"ב, כ"ח ע"א) אודות תנאים ואמוראים שהאריכו ימים, וכאשר נשאלו במה זכו לכך, כל אחד אמר שזכה לכך בשל איזו הנהגה או הנהגות. ואמר מורי ורבי, אף על פי שאין אנחנו יכולים לקבל על עצמינו את ההנהגות שלהם, מכל מקום יכולים אנו לקבל מעט מכל הנהגה. והביא דוגמא לזה מבעלי החיים, שיש בהם סוגים שונים, גדולים וקטנים. למשל, יש אריא דבי עילאי, שאין שיעור לגבורתו. ולעומתו יש נמלה, שהיא קטנה מאד וחסרת ישע. אבל סוף סוף, כולם בגדר בעלי חיים. גם אנחנו יכולים לקבל מעט מן המעט מכל הנהגה והנהגה, כי סוף סוף הן בגדר אותן ההנהגות.

ועתה, עם הסלקותו של מרן זצ"ל, כל אחד מאתנו צריך לקבל על עצמו דבר קטן מדרכיו ומהנהגותיו, כגון הפצת תורה וקירוב רחוקים, לימוד תורה בהתמדה, בעומק העיון ובבקיאות.

איתא בגמרא מועד קטן (כ"ה ע"ב) כי נח נפשיה דרבינא, פתח עליה ההוא ספדנא, תמרים הניעו ראש על צדיק כתמר. נשים לילות כימים על משים לילות כימים, ע"כ. וביאר הרב עץ יוסף (שם) על פי הא דאיתא בגמרא כתובות (ק"ג ע"ב) כשנפטר רבינו הקדוש, שלושים יום ספדו לו ביום ובלילה. מכאן ואילך, ספדו ביום ולמדו בלילה, או להיפך, עד שספדו שנים עשר חדשי השנה, ע"כ. והטעם מדוע לא ספדו ביום ובלילה במשך כל השנה, לפי שכשמת רבינו הקדוש עדיין נשארו הרבה תנאים וגדולי האמוראים שעתידיים לבוא, לכן קיבלו קצת תנחומין לאחר שלושים יום. אבל כשנפטר רבינא, שסידר את התלמוד יחד עם רב אשי, נשאר הדור יתום, לפי שהוא היה בסוף האמוראים, על כן לא קיבלו תנחומים לאחר שלושים, ואמרו שצריכים לספוד עליו יומם ולילה במשך כל השנה.

קיד

עינינו

בנת

וזהו שאמר ההוא ספדנא, תמרים הניעו ראש על צדיק כתמר. תמרים הם הצדיקים שנמשלו לתמר, שנאמר (תהלים צ"ב י"ג) צדיק כתמר יפרח. הניעו ראש, כלומר קבלו תנחומין. על צדיק כתמר, הוא רבינו הקדוש. לפי שבפטירתו נשאר הרבה צדיקים. אבל עכשיו בפטירתו של רבינא, שנשאר הדור יתום, נשים לילות כימים, כלומר נספוד עליו יומם ולילה במשך כל השנה. על משים לילות כימים, על רבינא שהגה בתורה יומם ולילה, עכ"ד הרב עץ יוסף.

וכך אנחנו מרגישים אחרי פטירת מרנא ורבינא, מדברנא דאומתיה, כרכא דכולא ביה. איש האשכולות, איש שהכל בו. מחזיר עטרת יהדות ספרד לישנה. שהיה מכתת רגליו מעיר לעיר וממדינה למדינה, ללמד בני יהודה קשת, מלחמתה של תורה. זכורני איך היתה הארץ נראית בילדותי מבחינה רוחנית, כיצד היו נראים רוב ככל בני עדות המזרח, רחוקים מדת ומתורה. עד שבא רבן של כל בני הגולה זצ"ל, ועשה מהפכה רוחנית, הן בקרב המוני העם, והן בקרב בני התורה.

מרן זצ"ל ירד אל העם ודיבר אליהם בשפה פשוטה, הן בהלכה והן באגדה. ואף על פי שהנהגה זו המעיטה מכבודו בחוגים מסויימים, לא שת לבו לזאת. אנחנו זוכרים את עצרות התשובה שערך בחדשי אלול ובימים הנוראים, אליהן הלך מקצה הארץ ועד קצה הארץ,

עינינו

נברת

אף על פי שזמנו היה יקר מאד. ואפשר לומר עליו, מיוסף (רבינו יוסף קארו) עד יוסף לא קם כיוסף. כבר לא אומרים כי בשולחן ערוך כתוב שאסור לעשות כך וכך, אלא מרן הגרע"י זצ"ל אומר שאסור לעשות כך וכך.

כמה מסר נפשו על היתר עגונות, הן בצעירותו בעקבות טביעת הצוללת דקר, הן בעקבות מלחמת יום הכיפורים שאז נתמנה לרב ראשי לישראל, והן בזקנותו בעקבות אסון מגדלי התאומים במנהטן שבארצות הברית. הכל ידעו כי היתר העגונות נמצא אצל מרן זצ"ל, ורק הוא זה שימסור נפשו על כך, כמו הגאון רבן של ישראל רבי יצחק אלחנן מקובנא בשעתו.

עם הסתלקותו נוכחנו לדעת כמה העם היה קשור אליו. קרוב למיליון איש השתתפו בלווייתו, שלא היתה כמותה בעבר. ואילו היתה אפשרות, היו משתתפים בה מליוני איש. וזאת מפני שהעם חש את האהבה שאהב אותו מרן, וידע כמה מסר את נפשו למען עם ישראל, והעם החזיר לו אהבה וכבוד.

נשמתו של מרן נשמה גדולה היא, והקב"ה שתל אותה בדורנו, כדי לחזק אותנו, כדי שיהיה לנו יותר מטיפה של גשמים, יותר מגלגל חמה ויותר מאב ואם ברוחניות, בעולם הזה ובעולם הבא, כדבר האמור לעיל. ועתה שנסתלק מאתנו, או לנו, מי יעמוד לנו בעת הזאת. עת צרה היא ליעקב, ובעזרת ה' יתברך ממנה ניוושע.

אנחנו נמצאים במצב של מלחמה, מבית ומחוץ. מבית, מלחמה רוחנית בכל ענייני הדת, ובפרט גזירת גיוס בני הישיבות, שהיו בבת עינו של מרן זצ"ל, אשר אהבם כנפשו. ומחוץ, מלחמה גשמית מצד אויבינו בני ישמעאל, אשר הרימו ראשם ומבקשים לכלות זרע יעקב, רחמנא ליצלן. והא בהא תליא.

וכשהיה מרן זצ"ל אתנו, היה מתחטא בתפילה בעדנו, כבן המתחטא לפני אביו. ועתה עם הסתלקותו, מי יקום לי עם מרעים מי יתייצב לי עם פועלי און (תהלים צ"ד ט"ז, עיין סוטה י"ג ע"ב). אבל כבר אמרו חז"ל (חולין ז' ע"ב) גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. אפשר לנו להתפלל על קברו, ובפרט ללכת בדרכיו. אשר על כן, כל אחד מאתנו יקבל על עצמו מקצת מהנהגותיו ודרכיו. ועל ידי זה, יעמוד במרום בתפילה, שהקב"ה ישמע תפילותינו וצקון לחשינו.

ואסיים בדברים שהביא מורינו זצ"ל בספרו חזון עובדיה (סוף ארבע תעניות עמ' ת"צ) בהספד על הגאון הגדול רבי יהודה צדקה זצ"ל. איתא בספרי (סוף פרשת וילך) כיון שמת

עיינינו

בנת

משה, היה יהושע בוכה וצועק ומתאבל עליו ימים רבים. עד שאמר הקב"ה ליהושע, יהושע, עד מתי אתה מתאבל והולך. וכי לך לבדך הוא מת, והלא לי מת, שמיום שמת אבל לפני, שנאמר (ישעיה כ"ב י"ב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו', ע"כ. וביאר הגאון רבי יצחק מאיו (בעל שרשי הים) בספרו דרכי הים, בהספדו על מר אביו, כי ההספד על צדיק בא משתי בחינות. יש הספד שהוא משום צער המספיד, ויש הספד שהוא משום צער השכינה. והנה יהושע שבכה, ידע הקב"ה הבוחן כליות ולב, שהוא בוכה על אבידת עצמו, שאבד ממנו רבו, ושוב לא יוכל לפתור כל ספיקותיו. לפיכך אמר לו הקב"ה, וכי לך לבד מת, הלא גם לי מת, כי גלה כבוד מישראל, מי יקום לי עם מרעים מי יתייצב לי עם פועלי און, וזה צער השכינה, וגם היא בוכה ומתאבלת, והיה לך לבכות בפטירתו ביתר שאת על צער השכינה.

אף אנו צריכים לבכות בפטירתו של מורינו ורבינו, צדיק יסוד עולם, שהיה ענק וגדול בתורה וביראה ובזיכוי הרבים, שאין לו אח ורע זה כמה וכמה דורות, ובודאי בהסתלקותו יש צער גדול לשכינה. אולם, נחמה פורתא יש לנו, שהשאיר לנו את ספריו הרבים, ואת בניו, שהם תלמידי חכמים ומרביצי תורה, ומה זרעו בחיים אף הוא בחיים. ויהי רצון שנזכה לביאת גואל צדק ולתחיית המתים, ובלע המות לנצח, בעגלא ובזמן קריב.

מרן והרב שמעון בעדני

קיז